Tez Savunma Jürileri Üzerine Etik Bağlamında Bir İnceleme: Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanı Örneği

An Ethical Review of Thesis Defense Juries: Case Study of Social Studies Education

Taha Şenel* - Sevgi Coşkun Keskin** - Abdullah Uğur***

Abstract: Higher education on educational sciences in Turkey is practiced at undergraduate, graduate and doctoral level. Of these, graduate and doctorate levels are postgraduate studies and end with the defense of the theses prepared by students on the advices of their supervisor/s within the institute of educational or social sciences. Most of the times, juries for thesis defense are designated by the thesis supervisor. The purpose of this research is to descriptively examine how thesis supervisors decide on the names to form thesis defence juries at graduate and doctorate level studies in Social sciences education. Data collection process and analysis in the study where document analysis is one of the qualitative research methods; It consists of four stages: scanning theses, determining the sample, data processing, data analysis in the field of social studies education. 1227 master's and 84 doctoral thesis studies were grouped according to their advisors, universities and the number of advisors who made their thesis. In the study, in which all theses in the field of Social Studies education constitute the universe, consultants who manage 4 or more theses have been formed by using criterion sampling from purposeful sampling in order to make the data meaningful. In this context, the defense juries of the theses directed by 91 consultants were examined. As a result of the research, it has been determined that 91 faculty members who have 4 or more postgraduate and doctoral theses in the field of social studies teaching have a strong tendency to determine the same faculty members as jury members while creating the thesis jury. These theses were examined by browsing the "National Thesis Center" site of the Higher Education Council (YÖK).

* Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi

PHD Student, Sakarya University

ORCID 0000-0001-8390-0554

24tahasenel44@gmail.com

** Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi

Prof. Dr., Sakarya University

ORCID 0000-0001-2345-6789

scoskun@sakarya.edu.tr

*** Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi

PHD Student, Sakarya University

ORCID 0000-0002-1383-8713

abdullahugur70@gmail.com

Cite as/ Atıf: Şenel, T. & Keskin Coşkun, S. & Uğur, A. (2020). Tez savunma jürileri üzerine etik bağlamında bir inceleme: sosyal bilgiler eğitimi alanı örneği, *Turkish Studies - Education*, 15(1), 359-373.

<https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.40510>

Received/Geliş: 11 January/Ocak 2020

Accepted/Kabul: 25 February/Şubat 2020

Copyright © INTAC LTD, Turkey

Checked by plagiarism software

Published/Yayın: 29 February/Şubat 2020

CC BY-NC 4.0

Structured Abstract: Introduction and purpose of the study: Universities, whose main duty is to maintain higher education and conduct research in order to benefit the society, are also the center of production of new knowledge through scientific activities and researches. Universities fulfill their mission by providing both undergraduate and graduate education. While preparing individuals for a profession by undergraduate education on one hand, they assume important functions in the education of both scientists and educated people through graduate education on the other (Karaman & Bakırcı, 2010). The highest point of the scientific activity and educational functions of the universities is undoubtedly graduate and doctorate level studies. Scientific publications, articles, presentations in national and international congresses and theses are considered as the most important criteria in strengthening the international position of universities and all these are generally the outcomes of the collaboration of faculty members and postgraduate students. Moreover, these publications and scientific researches that are produced in national and international fields form a common language and provide communication among scientists.

The responsibility of evaluating the contribution of a thesis to science is primarily on the thesis supervisors and then on the thesis juries. Thesis defense exam is generally an oral exam which has a traditional practice. The thesis defense exam consists of a series of processes and measures the knowledge gained by the student, understanding and skills acquired and the learning products of the student. Among the objectives of the thesis defense exam are; it helps the jury to decide to pass or fail the student, to decide whether or not the student is ready to produce and as for the student it helps them to demonstrate their competence in practice. In addition, the defense exam is expected that students and supervisors will be able to improve themselves through the jury's feedback on their performance (Powell and McCauley 2002, cited in: Balcı, 2013).

In this context, this study aims to provide an ethical perspective on the selection of thesis juries in graduate education and to evaluate this perspective. For this purpose, the jury selection processes of graduate thesis studies in social sciences education were examined and these processes were tried to be described with the answers to the following questions:

- When the number of students supervised by an academy member in Social Sciences Education in Turkey is considered (ones who supervise between 4-6, 7-10 and 11-15 postgraduate students), how often do these supervisors assign the same jury members for thesis defense juries?
- How frequently do the academy members who supervise the highest number of students (15 and over) in Social Sciences Education assign the same jury members for thesis defense juries of their students?

Conceptual framework

There is no descriptive study in the country and abroad within the scope of the current study. In this field, while the researchers in the country study on evaluating the general process of the thesis jury formation and provide some suggestions (Balcı, 2013; Karaman and Bakırcı, 2010; Tonbul, 2017; Şen, 2013.), the researchers abroad study the points that should be taken into consideration when determining the thesis jury and conflicts of interest (MacDonald C., McDonald M., and Norman 2002; Williams-Jones, 2017). For this reason, it is expected that the results of this study will not only provide a different perspective to the process of forming thesis juries but also be valuable for presenting the current situation.

Method

In this study; as for the design, the main qualitative research design, one of the qualitative research designs, was preferred, and "document analysis" technique (Yıldırım and Şimşek, 2008) was used as one of the qualitative research methods that includes information about case or cases and analysis of written materials.

In order to obtain the data, all graduate and doctorate level theses in the field of social sciences education from National Thesis System of the Higher Education Council (YÖK) were browsed and examined. In this context, 1462 theses were browsed, but a total of 1401 theses were examined because the access to 61 theses was restricted by their authors. In order to make the data meaningful, criterion sampling which is a method of purposive sampling was used and the supervisors supervising 4 or more theses formed the sample. In this context, defense juries of the theses supervised by 91 supervisors were examined.

All downloaded theses were examined by the researchers one by one and the names of the universities where the theses were written, the names of the supervisors and the jury members were designed as a table. The names of universities in this table are coded in alphabetical order (A, B, C, ...) and the names of supervisors are coded as (D1, D2, D3, ...).

Subsequently, in the table, the supervisors were classified into four groups according to the number of students they supervise (4, 5, 6 students, 7-10 students, 11-15 students and more than 15 students) and the defense jury members were listed and tabulated according to the frequency of being assigned as jury members.

Findings and discussion

Findings obtained as a result of the study are as follows; out of 24 faculty members, who have supervised 4 theses, 19 of them assigned the same jury member 2 times, 9 of them assigned the same jury member 3 times, 2 of them assigned the same jury member 4 times; out of the 21 faculty members who have supervised 5 theses, 18 of them assigned the same jury member 2 times, 8 of them assigned the same jury member 3 times, 4 of them assigned the same jury member 4 times and 2 of them assigned the same jury member 5 times; out of 17 academy members who have supervised 6 theses, 12 of them assigned the same jury member 2 times, 8 of them assigned the same jury member 3 times, 3 of them assigned the same jury member 4 times and 2 of them assigned the same jury member 5 times; out of 17 faculty members, who have supervised between 7 and 10 theses, 15 of them assigned the same jury member 2 times, 11 of them assigned the same jury member 3 times, 9 of them assigned the same jury member 4 times, 3 of them assigned the same jury member 5 times, 2 of them assigned the same jury member 6 times and 1 of them assigned the same jury member 7 times; out of 8 faculty members, who have supervised between 11 and 15 theses, 8 of them assigned the same jury member 2 times, 8 of them assigned the same jury member 3 times, 5 of them assigned the same jury member 4 times, 3 of them assigned the same jury member 5 times, and 2 of them assigned the same jury member 6 times; Likewise, when the jury selection of 3 faculty members who have supervised 15 or more theses is examined, a similar situation is observed. One faculty member was assigned as a jury member 14 times, the others 10 times or 9 times.

Conclusions and recommendations

As a result of the research, it was determined that 91 faculty members who supervised 4 or more master's and doctorate theses in the field of social sciences education had a strong tendency to assign the same faculty members as jury members while forming thesis defense juries.

Evaluation of a master's or doctoral thesis by different scientists working in the same field and presenting the thesis to perspectives and views other than the supervisor will increase the scientific quality of the theses. Not only in Social Sciences Education but also in other fields of studies, assigning jury members out of a pool, which is formed by experts from all around Turkey studying in the same field of study and including experts grouped according to their regions, will avail in two ways; first, it will enable us to assign more appropriate jury members in terms of ethics, and second it will be more efficient in terms of enhancing the quality of theses. In addition to this, it may also be helpful to provide additional budgets to universities for payments of jury members for their preparation to be able to evaluate the theses and for transportation costs of the jury members.

Keywords: Postgraduate Education, Ethics, Thesis Defense, Thesis Jury, Social Studies

Öz: Türkiye’de eğitime dair yükseköğretim; lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde yapılmaktadır. Bunlardan yüksek lisans ve doktora lisansüstü eğitim olup, eğitim bilimleri veya sosyal bilimler enstitüsü bünyesinde, danışman/lar eşliğinde hazırlanan tezlerin savunulmasıyla neticelenmektedir. Tez savunma jürileri çoğu zaman tez danışmanın tercihiyle belirlenmektedir. Bu araştırmanın amacı, Türkiye’deki Sosyal Bilgiler eğitimi alanındaki yüksek lisans ve doktora tezlerinin tez savunma jürilerinin oluşturulmasında tez danışmanlarının jüri seçimini betimsel anlamda incelemektir.

Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizinin kullanıldığı çalışmada veri toplama süreci ve analizi; Sosyal bilgiler eğitimi alanında dair tezleri tarama, örnekleme belirleme, veri işleme, veri analizi olmak üzere dört aşamadan oluşmuştur. 1227 yüksek lisans ve 84 doktora tez çalışması danışmanlarına, üniversitelere ve danışmanların tez yaptırma sayılarına göre gruplandırılarak incelenmiştir. Sosyal Bilgiler eğitimi alanında

yapılan tüm tezlerin evreni oluşturduğu çalışmada verileri anlamlı kılmak amacıyla amaçlı örneklemelerden ölçüt örnekleme kullanılarak, 4 ve üzeri sayıda tez yöneten danışmanlar örneklemini oluşturmuştur. Bu bağlama toplam 91 danışmanın yönettiği tezlerin savunma jürileri incelenmiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretimi alanında 4 ve üzeri sayıda yüksek lisans ve doktora tezi yaptıran toplam 91 öğretim üyesinin, tez jürisi oluştururken aynı öğretim üyelerini jüri üyesi olarak belirlediği yönünde güçlü bir eğilimleri olduğu belirlenmiştir. İncelenen bu tezlere Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) "Ulusal Tez Merkezi" sitesi taranarak ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Lisansüstü Eğitim, Etik, Tez Savunması, Tez Jürisi, Sosyal Bilgiler

Giriş

Ana vazifesi topluma fayda sağlamak adına yükseköğretimi sürdürmek ve araştırma yapmak olan üniversiteler, bilimsel faaliyetler ve araştırmalar aracılığıyla yeni bilgilerin de üretim merkezi konumundadır. Üniversiteler hem lisans hem de lisansüstü öğretimi gerçekleştirerek misyonlarını yerine getirmektedir. Lisans eğitimiyle bireyleri bir mesleğe hazırlarken lisansüstü eğitimiyle de hem bilim insanı hem de yetişmiş insan yetiştirmede önemli fonksiyonlar üstlenmektedir (Karaman & Bakırcı, 2010). Üniversitelerin bilimsel faaliyet ve öğretim fonksiyonlarının en üst noktası ise şüphesiz yüksek lisans ve doktora eğitimidir. Üniversitelerin uluslararası konumunu güçlendirmede en önemli kriter kabul edilen bilimsel yayınlar, makaleler, ulusal ve uluslar arası kongrelerdeki bildiriler/sunumlar ve hazırlanan tezler genellikle öğretim üyeleri ile yüksek lisans ve doktora eğitimi yapan öğrencilerin birlikte çalışması sonucu ortaya çıkmaktadır. Üstelik ulusal ve uluslararası alanda üretilen bu yayınlar ve bilimsel araştırmalar da bilim insanları arasında ortak bir dil oluşturmakta ve iletişimi sağlamaktadır.

Günay'ın (2018) ÖSYM ve YÖK verilerini esas alan çalışmasındaki verilere göre Türkiye'de lisansüstü öğretimde öğrenim gören, 2017-2018 öğretim yılına ilişkin verilere göre 454.673 yüksek lisans öğrencisi, 95.100 doktora öğrencisi olmak üzere toplam 549.773 lisansüstü öğrenci bulunmaktadır. Türkiye'de lisansüstü öğrenimini tamamlayan öğrenci sayılarına bakıldığında; 2016-2017 öğretim yılında 48.683 yüksek lisans ve 6.045 doktora olmak üzere 54.728 öğrenci lisansüstü eğitimini tamamlamıştır. Türkiye'de üniversiteler bünyesinde 54 bölümde, toplamda 526 enstitüde lisansüstü eğitim alınabilmekte, lisansüstü program sayısı 18.468 iken bunlardan 15.528'ini devlet, 2.940'ını vakıf üniversitelerindeki programlar oluşturmaktadır. 526 enstitüden 46 tanesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü olup, 41 tanesi aktif olarak çalışmaktadır (YÖK, 2019). En fazla lisansüstü öğrencisi bulunan ilk on üniversitenin tümü devlet üniversitesi iken ilk beş üniversite; İstanbul Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi şeklinde sıralanmaktadır. Lisansüstü öğrenci sayılarında 2009'dan bu güne daimi bir artış kaydedilmiştir. Bu artışla beraber yapılan tezlerin sayısı da artmaktadır (Günay, 2018, s.71-88). Tezlerin sayısının yükselmesi bilim adına olumlu bir gelişme olarak değerlendirilse de yapılan çalışmaların bilime her zaman katkı sağladığı ya da sağlayacağı söylenemez. Nicelik olarak artış yaşansa da nitelik olarak aynı artışın sağlanamaması önemli bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Her alanda bilgi üretilebilir; fakat üretilen her bilginin bilimsel bilgi niteliği taşıdığı söylenemez (Benligiray, 2009).

Hazırlanan bir tezin bilime olan katkısının değerlendirilmesinin sorumluluğu öncelikle tez danışmanlarında sonrasında ise tez jürilerindedir. Tez savunma sınavı genelde, sözlü sınav gelenekselleşmiş bir uygulamaya sahiptir. Tez savunma sınavı bir dizi süreçten oluşmakta ve öğrencinin kazandığı bilgi, geliştirdiği anlayış ve elde ettiği becerileri ve öğrencinin öğrenme ürünlerini ölçmektedir. Tez savunma sınavının hedefleri arasında; savunmanın, öğrencinin geçip kalmasına, üretmeye hazır olup olmadığı hakkında karar vermede yardımcı olması, öğrencinin uygulama yeterliğini göstermesi sıralanabilir. Ayrıca savunma sınavının; öğrenci ve danışman öğretim elemanlarının performansları hakkında dönüt sağlanması yoluyla kendilerini geliştirme

imkânı sağlaması beklenmektedir (Powell ve McCauley 2002, akt: Balcı, 2013). Türkiye'deki yükseköğretim kurumunun yasal mevzuatına göre (YÖK, 2016: Madde 9/3, 22/4);

Yüksek lisans düzeyi için; tez jürisi, tez danışmanı ve ilgili enstitü anabilim/anasanat dalı başkanlığının önerisi ve enstitü yönetim kurulu onayı ile atanmakta olup biri öğrencinin tez danışmanı, en az biri de kendi yükseköğretim kurumu dışından olmak üzere üç veya beş öğretim üyesinden oluşturulmaktadır.

Doktora düzeyinde ise; jüri, danışman ve enstitü anabilim/anasanat dalı başkanlığının önerisi ve enstitü yönetim kurulu onayı ile atanmakta, üçü öğrencinin tez izleme komitesinde yer alan öğretim üyeleri ve en az ikisi kendi yükseköğretim kurumu dışından olmak üzere danışman dahil beş öğretim üyesinden oluşmaktadır.

Türkiye'de ve dünyada yüksek lisans ve doktora tezlerini değerlendiren jürilerin oluşturulması aşamasında bir çok farklı prosedür takip edildiği görülmektedir. Bu duruma göre; Türkiye'de jüri oluşturulması konusunda yönetmeliklerde jüri üyesi sayısı ve jüri üyelerinin tezin yapıldığı üniversiteyle aynı üniversiteden ya da dışarıdan olması dışında bir kriter yoktur. Yurt dışında ise jüri üyelerinin seçimi daha detaylı prosedürlerle yapılmakta ve seçim sürecinde bir çok kriter aranmaktadır. Örneğin İngiltere'de jüri üyeliğine seçilme kriterleri; konu alanı uzmanı olma, sınav tecrübesi ya da eğitimi, danışmanlık tecrübesi ve doktora derecesine sahip olma ya da alanında tartışmasız bir lider olma şeklinde sıralanmakta, jüri üyelerinin aynı alandan olmaktan çok birbirlerini tamamlar uzmanlık alanlarından oluşturulmasına dikkat edildiği belirtilmektedir (2002, akt: Balcı, 2013).

Hem yurt hem de yurt dışında tez jürileri ağır bir bilimsel sorumluluk altındadır. Tez jürilerinin akademik etik çerçevesinde işlerini yapmaları hem bilim dünyasına hem de insanlığa karşı vazifeleridir. Genel hatlarıyla etik bireysel bağlamda erdemli birey olmayı toplumsal bağlamda ise erdemli bir toplumun sahip olması gereken kurallar zincirini tanımlar (Karataş, Caner, Kahyaoğlu ve Kâhya, 2019). Akademik etik değerler, problemin ya da ihtiyacın belirlenmesiyle başlayıp elde edilen bilgilerin hedef kitleyle paylaşılmasına kadar devam eden süreçte göz önünde bulundurulması gereken davranış örüntüleridir, ancak akademik etik değerler sadece bilimsel bir çalışmanın oluşturulması süreciyle sınırlandırılmaz. Araştırmacının bilimsel çalışmaları, meslektaşlarıyla olan akademik ilişkileri, çalıştığı kuruma yönelik sorumlulukları ve hedef kitleleriyle yani öğrencileriyle ilişkileri kısacası bilimsel iletişim alanına giren tüm unsurlarla etkileşimi akademik etik değerler kapsamında değerlendirilebilecek boyutlardır (Sevim, 2019).

Bu bağlamdan hareketle bu çalışmada; lisansüstü eğitimde tez jürilerinin seçilmesi durumuna etik bir bakış açısı kazandırmak ve bu bakış açısını değerlendirmek hedeflenmiştir. Bu amaçla sosyal bilgiler eğitimi lisansüstü tez çalışmalarının jüri seçimleri incelenmiştir ve aşağıdaki sorulara cevap aranarak betimleme yapılmaya çalışılmıştır:

1. Türkiye'deki sosyal bilgiler eğitimi lisansüstü çalışmalarında danışmanlık yapma sıklıkları (4-6; 7-10 ile 11-15 arası danışmanlık yapanlar) bağlamında ele alındığında jüri üyelerinin tez savunmalarında görev alma durumları nedir?
2. Türkiye'deki sosyal bilgiler eğitimi lisansüstü çalışmalarında en çok (15 ve üstü) danışmanlık yapan öğretim üyelerinin jüri oluşturma durumları nasıldır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma, Sosyal Bilgiler Öğretimi alanında Türkiye'de yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin savunma jürilerinin oluşturulması tercihlerini ortaya koymaya yönelik betimsel bir çalışmadır. Bu çalışmada; nitel araştırma desenlerinden temel nitel araştırma deseni tercih edilmiş, olgu veya olgular hakkında bilgi içeren ve yazılı materyallerin analizini kapsayan nitel araştırma yöntemlerinden “doküman inceleme” (Yıldırım ve Şimşek, 2008) tekniği kullanılmıştır.

Örneklem

Verileri elde etmek için çalışmada YÖK Ulusal Tez Sisteminden “sosyal bilgiler” alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin tamamı taratılmış ve incelenmiştir. Bu bağlamda 1462 teze ulaşılmış, ancak 61 tezin yazarı teze erişimi kısıtladığından toplam 1401 tez incelenmiştir. Verileri anlamlı kılmak amacıyla amaçlı örneklemelerden ölçüt örnekleme kullanılarak, 4 ve üzeri sayıda tez yöneten danışmanlar örnekleme oluşturmuştur. Bu bağlama toplam 91 danışmanın yönettiği tezlerin savunma jürileri incelenmiştir.

Veri Toplama Süreci ve Analizi

Veri toplama süreci ve analizi; Sosyal bilgiler eğitimi alanındaki dair tezleri tarama, örnekleme belirleme, veri işleme, veri analizi olmak üzere dört aşamadan oluşmuştur.

Sosyal bilgiler eğitimi alanında dair tezleri tarama. Sosyal bilgiler öğretimi alanında sosyal bilgiler eğitimi bölümlerinin ilk defa açıldığı 1998'den 2018 yılına kadar yapılmış tezleri elde edebilmek amacıyla <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinde tarama yapılmıştır. Veri kaybını azaltmak amacıyla tarama işleminde “tez adı” ve “dizin” sekmeleri ayrı ayrı kullanılmıştır. Her ikisinde de “sosyal bilgiler” kavramı arattırılmıştır. Her iki aramada da olan tezler “çakışan tez” adı verilerek listeden çıkarılmış, kalan tezler listeye ilave edilmiştir. Bu durum aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Dahil Olan Tezlere Dair Bilgiler

	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
"Tez adı"	1143	217	1360
"Dizin"	934	193	1127
Çakışmayan tez	84	18	102
Net	1227	235	1462

Sitede bulunan tarama çubuğuna "tez adı" seçeneği aktifken "Sosyal Bilgiler" yazılarak arama yapılmış ve 1143'ü yüksek lisans, 217'si doktora tezi olmak üzere toplam 1360 teze ulaşılmıştır. Daha sonra bazı tezlerin Sosyal bilgiler öğretimi alanında olmalarına rağmen tez isimlerinde "Sosyal Bilgiler" ifadesi geçemeyebileceği düşünülerek aynı arama "Dizin" seçeneği aktifken tarama yapılmış 1127 teze ulaşılmıştır. İki tarama sonucu karşılaştırılarak tekrar listelenen tezler ayıklanarak ilk arama sonucu oluşan listeye 84'ü yüksek lisans ve 18'i doktora tezi olmak üzere 102 tez daha ilave edilmiştir. Ancak listelenen 1462 tezin 61 tanesi yazarı tarafından erişimi kısıtlandığından sistemden indirilememiştir. Böylece toplam 1401 tez incelenmek üzere sistemden indirilmiştir. Tablo 2'de bitirilen tez sayısı 25 ve üzeri sayıda olan üniversitelere dair bilgiler sunulmuştur. İndirilen tezlerin bu çalışma amaçları çerçevesinde incelenmesi süreci Eylül 2018'den Nisan 2019 a kadar 8 aylık bir zaman diliminde yapılan çalışmayla bitirilmiştir.

Tablo2: İncelenen Tezlerin Üniversitelere Göre dağılımı

Üniversite Adı	Tez Adedi
Gazi Üniversitesi	218
Marmara Üniversitesi	114
Atatürk Üniversitesi	83
Selçuk Üniversitesi	53
Fırat Üniversitesi	52
Çukurova Üniversitesi	50
Niğde Üniversitesi	48
Afyon Kocatepe Üniversitesi	35
Sakarya Üniversitesi	35
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	32
Dokuz Eylül Üniversitesi	31

Gazi Osman Paşa Üniversitesi	27
Kastamonu Üniversitesi	25
Diğer	596
Toplam	1401

Veri Analizi

İndirilen tüm tezler araştırmacılar tarafından tek tek incelenmiş, tezin yapıldığı üniversite, tez danışmanı, jüri üyeleri listelenerek tablolaştırılmıştır. Bu tabloda yer alan Üniversite isimleri alfabetik olarak (A, B, C,...) şeklinde, danışman isimleri ise (D1, D2, D3,...) şeklinde kodlanmıştır. Bu listeleme sırasında jüri tez kabul sayfası bulunmayan ve jüri tez kabul sayfası bulunduğu halde jüri isimlerinin yer almadığı tezler ayıklanmıştır. Daha sonra oluşan bu tablolarda bulunan tüm danışmanlar, danışmanlık yapma sayılarına göre (4,5,6 defa danışmanlık yapanlar, 7-10 arası danışmanlık yapanlar, 11-15 arası danışmanlık yapanlar ve 15'ten fazla danışmanlık yapanlar) sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmaya dair veriler tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: İncelenen Tezlerin Danışmanlık Sayılarına Göre dağılımı

Danışmanlık Tekrar Sayısı	Adet
1 defa danışmanlık yapanlar	255
2-3 arası danışmanlık yapanlar	145
4-6 arası danışmanlık yapanlar	63
7-10 arası danışmanlık yapanlar	17
11-15 arası danışmanlık yapanlar	8
15 ve fazlası danışmanlık yapanlar	3
Toplam danışmanlık yapan sayısı	491

Bu araştırma bir danışmanın savundurduğu tezlerin jürilerinde yer alan öğretim üyelerinin çeşitliliği üzerine odaklandığından 4-6 defa ve üzeri sayıda danışmanlık yapan öğretim üyelerinin incelenmesine karar verilmiştir. Bu nedenle araştırma verileri toplam 91 danışmanın tez savunma jürileri incelenerek elde edilmiştir. Türkiye'de doktora tez savunmaları; danışman hariç 4, yüksek lisans tez savunmaları ise yine danışman hariç 2 öğretim üyesi ile yapılmaktadır (YÖK, 2016). Bundan dolayı bulgular ve yorum kısmında yer alan tablolarda 1 defa davet edilen jüri üyesi sayısı savunması yaptırılan tez sayısından fazla görünmektedir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Tezlerin sistemden indirilmesi sonrası hazırlanan danışman isimleri ve tez jürisi tabloları araştırmacılar tarafından sıklıkla karşılaştırılarak veri kaybından veya tekrarından kaçınılmaya çalışılmıştır. Ayrıca veriler ve veriler ışığında ulaşılan tabloların yorumlanması ve değerlendirilmesi sırasında sürekli uzman görüşüne başvurulmuştur.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Ulaşım, maliyet ve zaman kısıtlılıklarından dolayı araştırma YÖKTEZ veri sistemi üzerinden yapılmış, bu nedenle üniversitelerin arşivlerinde saklı olduğu belirtilen tezler bu çalışma kapsamında değerlendirilmemiştir. Aynı zamanda yazarı tarafından erişimi kısıtlanan tezlere ait verilere de ulaşılamadığından bu tezler de çalışma kapsamına girmemişlerdir. Kimi tezler ise sistemden indirilmesine rağmen yapılan incelemede tez kabul sayfasının olmaması ya da tez kabul sayfasının isim-imza kısmının boş olmasından dolayı değerlendirmeye alınmamıştır. Belirtilmesi gereken bir diğer husus YÖKTEZ sistemi üzerinden indirilen tezlerin danışmanlara ait tüm tezleri içermediğidir. Çalışmanın amacı çerçevesinde yalnızca "Tez adı" ve "Dizin" seçenekleri aktifken yapılan "SOSYAL BİLGİLER" aramasının sonuçları değerlendirilmiştir. Örneğin bu çalışmanın verilerine göre Sosyal Bilgiler eğitimi alanında en çok tez danışmanlığı yapan üç isimden D1'in YÖKTEZ verilerine göre 1998-2018 yılları arasında danışmanlığını yaptığı 67 yüksek lisans, 26

doktora tezi vardır. Ancak örneklemin ortaya çıkmasını sağlayan ve yukarıda bahsi geçen arama seçenekleri aktif edildiğinde listelenen; D1'in danışmanlığını yaptığı, 9 yüksek lisans 13 doktora olmak üzere 22 adet tez bu çalışma kapsamında incelenmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bulgular, danışmanlık yapma sıklıklarına göre değerlendirme ve en çok danışmanlık yapan öğretim üyelerine göre değerlendirme olmak üzere iki başlık altında ele alınmıştır.

Danışmanlık Yapma Sıklıklarına Göre Değerlendirme

Daha önce de belirtildiği gibi danışmanlık yapma sıklıkları 4, 5, 6, 7-10, 11-15 ve 15 ve üstü olarak altı kategoride ele alınmıştır. Aşağıda bu duruma göre bulgular sunulmuştur.

Tablo 4: 4 Defa Tez Danışmanlığı Yapan Öğretim Görevlilerinin Tez Savunma Jürilerinde Yer Alan Öğretim Görevlilerine Ait Sıklık Tablosu

No	Danışman Kodu	1 Defa çağrılan Jüri	2 Defa çağrılan Jüri	3 Defa çağrılan Jüri	4 Defa çağrılan Jüri
1	D40	8	1	-	-
2	D52	8	2	-	-
3	D77	8	-	-	-
4	D34	7	3	-	-
5	D33	6	3	-	-
6	D41	6	1	-	-
7	D43	6	-	-	-
8	D54	6	1	-	-
9	D59	6	1	-	-
10	D86	6	3	1	-
11	D69	5	3	1	-
12	D31	4	2	-	-
13	D70	4	-	2	-
14	D89	4	1	-	-
15	D36	3	1	1	-
16	D68	3	1	1	-
17	D75	3	1	1	-
18	D87	3	1	1	-
19	D88	3	1	1	-
20	D47	2	1	-	1
21	D56	2	-	-	-
22	D57	2	1	-	1
23	D65	2	-	2	-
24	D80	2	1	-	-
TOPLAM		24	19	11	2

Tablo 4 incelendiğinde 24 öğretim üyesinin sosyal bilgiler öğretimi alanında 4'er tez yaptırdıkları görülebilir. 4 defa danışmanlık yapan öğretim üyelerinden ikisinin (D47 ve D57) danışmanı oldukları tüm tezleri aynı jüri üyesiyle savundurdıkları görülmektedir. Bunun aksine D77 ve D56'nın tüm yaptırdığı tezlere farklı öğretim üyelerini jüri olarak davet etmesi dikkat çekmektedir. Öte yandan aynı jüri üyesini 3 defa çağırılan danışman sayısının 9 olduğu görülmektedir. (Bkz. D86, D69, D70, D36, D68, D75, D87, D88, D65) Bu jüri üyelerinden D70 ve D65'in ise aynı iki jüri üyesini 3'er defa jürilerinde bulundurdıkları tespit edilmiştir. Buna ilaveten 19 öğretim üyesinin ise yaptırdıkları tezlerin ikisine aynı öğretim üyesini jüri olarak davet ettikleri tespit edilmiştir.

Tablo 5: 5 Defa Tez Danışmanlığı Yapan Öğretim Görevlilerinin Tez Savunma Jürilerinde Yer Alan Öğretim Görevlilerine Ait Sıklık Tablosu

No	Danışman Kodu	1 Defa çağrılan Jüri	2 Defa çağrılan Jüri	3 Defa çağrılan Jüri	4 Defa çağrılan Jüri	5 Defa çağrılan Jüri
1	D30	2	2	2	-	-
2	D35	5	3	-	-	-
3	D39	4	3	-	-	-
4	D45	4	2	-	1	-
5	D46	9	2	1	-	-
6	D48	4	2	-	-	-
7	D50	7	3	-	-	-
8	D53	8	1	-	-	-
9	D55	8	2	-	-	-
10	D58	6	2	1	-	-
11	D60	1	2	-	1	1
12	D61	6	3	-	1	-
13	D64	2	3	-	-	-
14	D67	4	2	-	1	-
15	D71	9	2	2	-	-
16	D73	5	2	-	-	1
17	D76	7	3	1	-	-
18	D79	7	1	1	-	-
19	D83	6	2	-	-	-
20	D84	7	2	1	-	-
21	D85	6	2	1	-	-
TOPLAM		21	18	8	4	2

Tablo 5 incelendiğinde 21 öğretim üyesinin sosyal bilgiler öğretimi alanında 5'er tez yaptırdıkları görülebilir. Tabloda en dikkat çekici durum, D60 ve D73 kodlu danışmanların savundurdıkları tüm tezlerin savunmalarına aynı jüri üyesini davet etmeleridir. Aynı zamanda D45, D60, D61 ve D 67 kodlu danışmanlar ise savundurdıkları 5 tezin 4 ünde 1 jüri üyesini tekrar çağırılmışlardır. D71 ve D46 kodlu danışmanların ise jüri üyelerinin belirlenmesinde en fazla çeşitliliği sağladıkları görülmüştür.

Tablo 6: 6 Defa Tez Danışmanlığı Yapan Öğretim Görevlilerinin Tez Savunma Jürilerinde Yer Alan Öğretim Görevlilerine Ait Sıklık Tablosu

N o	Danışma n Kodu	1 Defa çağrılan Jüri	2 Defa çağrılan Jüri	3 Defa çağrılan Jüri	4 Defa çağrılan Jüri	5 Defa çağrılan Jüri
1	D32	5	2	1	-	-
2	D37	4	6	-	-	-
3	D38	2	3	-	-	-
4	D42	4	-	2	-	-
5	D44	4	-	-	2	-
6	D49	5	1	-	-	-
7	D51	5	-	1	2	-
8	D62	1	-	2	-	1
9	D63	3	1	1	-	-
10	D66	-	2	1	-	-
11	D72	6	3	-	-	-
12	D74	7	4	1	-	-
13	D78	7	4	-	-	-
14	D81	7	2	-	-	1
15	D82	7	2	-	1	-

16	D90	8	-	-	-	-
17	D91	7	2	1	-	-
TOPLAM		16	12	8	3	2

Tablo 6 incelendiğinde 17 öğretim üyesinin sosyal bilgiler öğretimi alanında 6 defa tez yaptırdıkları görülebilir. Tabloda en dikkat çeken durum, D62 ve D81 kodlu danışmanların yönettikleri tezlerin 5'inin savunma jürisine 1 danışmanı tekrar çağırmalarıdır. Yine D44 ve D51 in iki jüri üyesini, D82 kodlu danışmanın ise 1 jüri üyesini 4 defa savunmalarına davet etmişlerdir. D90 kodlu danışmanın ise yönettiği tüm tezlerin savunmalarında hiç bir jüri üyesini tekrar çağırmadığı da görülmektedir.

Tablo 7: 7 Defa Tez Danışmanlığı Yapan Öğretim Görevlilerinin Tez Savunma Jürilerinde Yer Alan Öğretim Görevlilerine Ait Sıklık Tablosu

Üniversite Kodu	Danışman Kodu	Yönetilen Tez Sayısı	Jüri üyesinin davet sayısı						
			1	2	3	4	5	6	7
A	D14	10	13	3	1	-	-	1 (D1)	-
	D15	7	8	3	-	1 (D61)	-	-	-
	D17	7	8	2	1	1 (D74)	-	-	1 (D10)
	D26	8	13	4	-	-	-	-	-
B	D16	9	7	-	-	-	-	2 (D96) (D5)	-
	D22	9	11	-	2	-	1 (D5)	-	-
C	D12	10	8	2	-	3 (D81) (D97) (D98)	-	-	-
D	D13	7	15	4	1	-	-	-	-
E	D18	9	5	1	3	-	-	-	-
F	D19	9	6	3	1	-	-	-	-
G	D20	7	9	1	1	-	-	-	-
	D23	7	7	1	-	1 (D99)	1(D20)	-	-
H	D21	9	2	1	-	1 (D36)	-	-	-
I	D24	7	-	1	1	2 (D100) (D101)	1 (D40)	-	-
İ	D25	8	5	1	1	1 (D102)	-	-	-
J	D27	7	10	3	1	1 (D103)	-	-	-
K	D28	9	3	1	1	1 (D49)	-	-	-
TOPLAM		17	16	15	11	9	3	2	1

Tablo 7 incelendiğinde 17 öğretim üyesinin sosyal bilgiler öğretimi alanında 7 ila 10 defa arasında tez yaptırdıkları görülebilir. Tabloda en dikkat çekici olan veri D17 kodlu öğretim üyesinin danışmanlığını yaptığı 7 tez savunmasına da kendisiyle aynı üniversitede çalışan öğretim üyelerinden birisinin (D10) jüri üyesi olarak bulunmasıdır. Benzer şekilde 10 defa danışmanlık yapan D14 ve 9 defa danışmanlık yapan D16 da yönettikleri tezlerde aynı üniversitede çalıştıkları öğretim üyelerini (D1, D96, D5) 6'şar defa aynı jüri üyelerini savunma jürilerine davet etmişlerdir. Tabloda görüldüğü üzere üç öğretim üyesinin (D22, D23, D24) yönettikleri tezlerin jürilerinde ün 5'er defa, 9 öğretim üyesinin (D15, D17, D12, D23, D21, D24, D25, D27, D28) ise 4'er defa aynı jüri üyelerini bulundurdıkları görülmektedir. Buna ilaveten 4 jüri üyesinin (D13, D18, D19, D20) ise yönettikleri tezlerin savunmasına 4'er defadan az tekrarlar öğretim üyelerini davet ettikleri görülmektedir.

Tablo 8: 11-15 Defa Tez Danışmanlığı Yapan Öğretim görevlilerinin tez savunma jürilerinde yer alan öğretim görevlilerine ait sıklık tablosu

Üniversite Kodu	Danışman Kodu	Yönettiği Tez Sayısı	Jüri üyesinin çağrılma sayısı					
			1	2	3	4	5	6
A	D11	14	13	5	1	1(D10)	-	-
	D10	13	11	2	2	-	2 (D2), (D14)	-
	D9	13	13	4	1	-	-	-
	D6	11	12	2	1	1	-	-
B	D7	13	5	3	2	1	1	-
	D5	11	9	3	6	1	-	-
M	D4	12	4	3	3	2	-	1(D110)
D	D8	11	9	2	2	-	1	1 (D24)
TOPLAM			8	8	8	5	3	2

Tablo 8 incelendiğinde 8 öğretim üyesinin sosyal bilgiler öğretimi alanında 11 ila 15 defa arasında tez yaptırdıkları görülebilir. Tablo incelendiğinde D10 kodlu öğretim üyesinin danışmanlığını yaptığı 13 tez savunmasının 5'ine aynı üniversitede çalıştığı 2 danışmanı (D2 ve D14) jürilerine davet ettiği görülmektedir. D4 kodlu danışmanın D110 ve D8 kodlu danışmanın ise D24 kodlu öğretim üyelerini savundurdıkları 12 tezin 6'sına aynı jüri üyesi olarak davet etmeleri dikkat çekicidir.

En Çok Danışmanlık Yapan Öğretim Üyelerine Göre Değerlendirme

15 ten fazla danışmanlık yapan üç danışmana ait bulgular

Şema 1. D1'in tez jürisi tercihleri

Çalışma çerçevesinde, Sosyal Bilgiler öğretimi alanında en çok tez yöneten isim olarak karşımıza çıkan D1'in 2 veya daha fazla tez savunma jürilerinde bulunan öğretim görevlilerine ait sıklık tablosu incelendiğinde; D1'in yönettiği toplam 22 (9 Yüksek Lisans, 13 Doktora) tezin jürisinde 14 defa D7'yi, 10'ar defa D5 ve D7'yi bulundurması oldukça dikkat çekici görünmektedir. Aynı zamanda tabloya göre, D1'in jürisinde bulundurduğu 10 öğretim üyesinin 5'inin (D50, D16, D7, D5, D3) yönettikleri jüriler de toplam 10 defa jüri üyesi olarak bulunduğu tespit edilmiştir.

Şema 2: D2'nin tez jürisi tercihleri

Çalışma çerçevesinde, Sosyal Bilgiler öğretimi alanında en çok tez yöneten ikinci isim olarak karşımıza çıkan D2'in 2 veya daha fazla tez savunma jürilerinde bulunan öğretim görevlilerine ait sıklık tablosu incelendiğinde ise; D2'nin yönettiği toplam 21 (15 Yüksek Lisans, 6 Doktora) tezin jürisinde 9 defa D104'ü, 8 defa ise D61'i bulundurduğu görülmektedir. Aynı zamanda tabloya göre, D2'in jürisinde bulundurduğu 7 öğretim üyesinin 4'ünün (D61, D9, D104, D106) yönettikleri jüriler de toplam 11 defa jüri üyesi olarak bulunduğu belirlenmiştir.

Şema 3: D3'ün tez jürisi tercihleri

Son olarak çalışma çerçevesinde, Sosyal Bilgiler öğretimi alanında en çok tez yöneten üçüncü isim olarak karşımıza çıkan D3'ün 2 veya daha fazla tez savunma jürilerinde bulunan öğretim görevlilerine ait sıklık tablosu incelendiğinde ise ; D3'nin yönettiği toplam 20 (16 Yüksek Lisans, 4 Doktora) tezin jürisinde 9 defa D93'ü, 8 defa ise D50'yi bulundurduğu görülmektedir. Aynı zamanda tabloya göre, D3'in jürisinde bulundurduğu 7 öğretim üyesinin 4'ünün (D50, D5, D108, D7) yönettikleri jüriler de toplam 5 defa jüri üyesi olarak bulunduğu tespit edilmiştir.

Sonuç Tartışma ve Öneriler

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretimi alanında 4 ve üzeri sayıda yüksek lisans ve doktora tezi yaptıran toplam 91 öğretim üyesinin, tez jürisi oluştururken aynı öğretim üyelerini jüri üyesi olarak belirlediği yönünde güçlü bir eğilimleri olduğu belirlenmiştir. (bkz. Tablo 4,5,6,7,8.) Sonuçlar ayrıntılı bir şekilde betimlendiğinde bu durum net bir şekilde görülebilir: 4 defa tez danışmanlığı yapan 24 öğretim üyesinin 19'unun 2 defa, 9'unun 3 defa, 2'sinin 4 defa aynı jüri üyesini çağırma tercihinde bulunmaları; 5 defa tez danışmanlığı yapan 21 öğretim üyesinin 18'inin 2 defa, 8'inin 3 defa, 4'ünün 4 defa ve 2 sinin 5 defa aynı jüri üyesini çağırma tercihinde bulunmaları; 6 defa tez danışmanlığı yapan 17 öğretim görevlisinin 12'sinin 2 defa, 8'inin 3 defa, 3'ünün 4 defa ve 2 sinin 5 defa aynı jüri üyesini çağırma tercihinde bulunmaları; 7-10 defa arası tez danışmanlığı yapan 17 öğretim görevlisinin 15'inin 2 defa, 11'inin 3 defa, 9'unun 4 defa, 3'ünün 5 defa, 2'sinin 6 defa ve 1'inin 7 defa aynı jüri üyesini çağırma tercihinde bulunmaları; 11-15 arası tez danışmanlığı yapan 8 öğretim görevlisinin 8'inin 2 defa, 8'inin 3 defa, 5'inin 4 defa, 3'ünün 5 defa ve 2'sinin 6 defa aynı jüri üyesini çağırma tercihinde bulunmaları bu durumu kanıtlar niteliktedir. Aynı şekilde 15 ve üzeri sayıda tez yöneten 3 öğretim üyesine ait jüri seçimleri incelendiğinde de benzer durum görülmektedir. Zira aynı öğretim üyesi 14 defa, 10 defa veya 9 defa gibi tekrarlı şekilde jüriye davet edilmiştir. (Bkz. şema 1,2,3)

Bu konuyla ilgili olarak Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelerin yüksek lisans ve doktora tez jürilerinin belirlenmesi süreçlerinde oldukça detaylı prosedürlerle düzenlendiği dikkat çekmektedir. Üniversitelerce yayınlanan yönetmelik metinleri ve akademik yayınlarda çıkar çatışması olarak (Conflict of Interest) kavramlaştırılan durum; kişinin, bir kamu görevlisi, bir çalışan veya bir profesyonel olarak, resmi görevlerini nesnel bir şekilde yerine getirmesini etkileyecek kadar özel veya kişisel çıkarlara sahip olduğu bir durum olarak tanımlanmıştır (MacDonald, McDonald & Norman, 2002: 68). Üniversiteler, tez jürileri oluşturulurken bu duruma ait kontrol çizelgeleri oluşturup uygulamaktadır. Tez danışmanları çoğunlukla alanın uzmanı olarak tanınmış isimleri tez jürisi olarak davet etmektedir. Ancak etik dışı ve kolay bir şekilde tez savunması yapılmasına neden olacak bir jürinin belirlenmesi durumunun önüne geçilmesi amacıyla, tez danışmanı, her jüri üyesi seçimi için tercihli liste oluşturarak yetkili makama (rektör, dekan ya da dekan yardımcısı vs.) sunmaktadır. Bununla birlikte sunulan listelerde bulunan öğretim üyelerinin birbirleriyle, tezi savunacak öğrenciyle ve onun danışmanı olan akademik ilişkilerine dair hazırlanan bir rapor da jüri aday listesinin teslimiyle beraber sunulmaktadır (Williams-Jones, 2017).

Jürinin oluşturulma sürecinde kişisel-mesleki ilişkiler konusunda Simon Fraser Üniversitesi (SFU) lisansüstü çalışmalar ve doktora sonrası araştırmalar dekan yardımcısı Liljedahl' in (2013), jürilerde yer alacak öğretim görevlileri için yayınladığı bilgilendirme yazısı yurt dışında tez jürisi oluşturulması sürecindeki detaycılığı gözler önüne sermektedir. Bu yazıya göre; bir jüri üyesi, savunmasında bulunacağı tezin değerlendirmesini sağlıklı yapacağına yönelik şüphe uyandıracak şekilde savunma yapacak öğrenci ve tezin danışmanı ile gerektiğinden fazla ilişki içinde olmamalıdır. Yine bu metne göre, son 6 yıl içerisinde; tez danışmanı (veya öğrenci) ve önerilen jüri üyesi birlikte yayın yapmış olması, tez danışmanı (veya öğrenci) ve önerilen jüri üyesi ortak olarak bir araştırma bursu almış olmaları veya alma başvurusunda bulunmaları, tez danışmanı (veya öğrenci) ve önerilen jüri üyesi arasında iş ilişkisinin olması, tez danışmanı (veya öğrenci) ve önerilen jüri üyesinin yakın bir kişisel ilişkisinin olması, önerilen jüri üyesinin, tez danışmanının öğrencisi veya tez danışmanı olması, önerilen jüri üyesinin, daha önce aynı üniversitede (SFU) öğrenci, personel, yönetici veya öğretim üyesi olması halinde bu durum yöneticilere (rektör, dekan ya da dekan yardımcısı vs.) bildirilmesi istenmektedir.

Yükseköğretimde kalitenin artırılması, kriterlerin netleşmesi ve ülke çapında standartların yükseltilmesi için bu eğilimin sorgulanması, nedenlerinin araştırılması gerekmektedir. Ergun (1998), doktora öğrenimi hakkında yaptığı değerlendirmede doktora sınavlarının-doçentlikte

olduğu gibi- Üniversiteler Arası Kurul'un tespit edeceği jürilerle yapılmasının daha adil ve rasyonel bir çözüm olabileceği görüşündedir. Çalışma bulgularıyla ortaya konulan bu eğilimin nedenlerinden birisi de ekonomik problemler olarak görünmektedir. Farklı şehirlerde bulunan üniversitelerde çalışan öğretim üyelerinin jüriye katılmak üzere yaptıkları ulaşım masrafları ciddi miktarları bulabilmektedir. Tonbul (2017), tezlerin incelenmesi ve savunma için okunması ciddi yapıldığında yoğun bir emek gerektirdiğini, tez izleme ve savunma jürilerine de bütçe ayrılması gerektiğini ve her şeyden önce bu masrafların karşılanması adına enstitülere yeterli bütçelerin sağlanması gerektiğini belirtmiştir.

Şen (2013), bu konuda yaptığı değerlendirmede kimi zaman tezin yapıldığı alanda çalışmaları bulunmayan ancak bir şekilde jüriye dahil olmuş isimlerin tezin niteliğini artırabileceğinin beklendiğini ancak bu durumun kimi zaman tersine sonuçlanabileceğini belirtmiş, bu nedenle doktora jürisine dahil edilecek öğretim üyelerinin özgeçmişlerine mutlaka bakılması gerektiğini, jüri üyelerini belirleme sorumluluğu taşıyanların bilim ve etik dışı "ahbap-çavuş" ilişkileri yerine kişilerin özgeçmişlerindeki çalışmaları değerlendirerek izleme jürilerini belirlemelerinin gerektiğini belirtmiştir.

Sonuç olarak değerlendirme yapan jüri üyelerinin işlerini bilimsel ciddiyet, hakkaniyet ve adaletle yapması tezlerin kaliteli ve kıymetli olmasının ön koşulu durumundadır. Jüri üyelerinin bilimsel ölçütlerden ziyade kişisel ve kurumsal çıkarları gözeterek yapacağı değerlendirmeler ise liyakati düşürecek ve jüri tarafından onay görmüş olsa dahi bilimsel açıdan değersiz çalışmaların ortaya çıkmasına neden olacaktır. Bu durumda tezlerin sayısı nicel olarak artacak ancak bilimsel niteliği düşük çalışmalar ortaya çıkacaktır.

Hazırlanan bir yüksek lisans ya da doktora tezinin aynı alanda çalışan farklı bilim insanlarınca değerlendirilmesi, tezin danışmanından başka görüş ve bakış açılarına sunulması tezlerin bilimsel niteliğini artıracaktır. Bu açıdan gerek sosyal bilgiler öğretimi alanında gerekse diğer alanlarda hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinin aynı alanda Türkiye genelinde çalışan uzmanlar arasından hazırlanacak olan bölgelerine göre gruplandırılmış bir havuzdan davet edilmesi hem tezlerin niteliğinin yükseltilmesi açısından ve hem de etik açıdan daha uygun görevlendirmeler yapılabilmesi açısından verimli olabilir. Aynı zamanda jüri üyesi olacak isimlerin tezleri değerlendirmek için hazırlanacakları zamanın ücretinin ödenmesi ve ulaşım masraflarının karşılanması amacıyla üniversitelere bütçelerine ek bütçeler sağlanması da faydalı olabilir.

Kaynakça

- Balcı, A. (2013). Doktora programı: Türk üniversiteleri doktora programları için bazı öneriler. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3 (2), 1-20. Retrieved from <http://dergipark.org.tr/ebader/issue/44712/555566> <https://doi.org/10.12973/jesr.2013.321a>
- Ergun, M. (1998). Cumhuriyet Eğitiminin Genel Değerlendirmesi. *Yeni Türkiye*.
- Günay, D. (2018). *Türkiye'de lisansüstü eğitim ve lisansüstü eğitime felsefi bir bakış*. Üniversite Araştırmaları Dergisi, 1(2), 71-88 <https://doi.org/10.32329/uad.450965>
- Karaman, S. & Bakırcı, F. (2010). Türkiye'de lisansüstü eğitim: sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 94-114. <https://doi.org/10.19129/sbad.171>
- Karataş, S., Caner, M., Kahyaoglu, R. B. ve Kâhya, S. (2019). Öğretmen adaylarının gözünden etik öğretmen ve öğretmenlik meslek etiği dersi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 7(1), 29-49. <https://doi.org/10.14527/9786052416204.03>

- Liljedahl, P. (2013). Conflict of Interest and External Examiners. http://www.sfu.ca/content/dam/sfu/dean-gradstudies/currentstudents/Conflict_of_Interest.pdf
- MacDonald, C., McDonald, M. and Norman, W. (2002) 'Charitable conflicts of interest', *Journal of Business Ethics* 39(1-2): 67-74.
- Tonbul, Y. (2017). Sosyal Bilimler Enstitülerinin Lisansüstü Eğitimin Niteliğini Artırmadaki Rolü. *Yüksek Öğretim ve Bilim Dergisi*, 7(1), 150-162 DOI: 10.5961/jhes.2017.193
- Şen, Z. (2013). Türkiye'de Yüksek Lisans ve Doktora Eğitimi Kalitesinin İyileştirilmesi için Öneriler. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(1): 1-8 <https://doi.org/10.2399/yod.13.005>
- Sevim, O. (2014). Akademik Etik Değerler Ölçeğinin Geliştirilmesi: Güvenirlilik Ve Geçerlilik Çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 9(6): 943-957 <https://doi.org/10.7827/turkishstudies.6969>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (2019). 2018 Mali Yılı İdare Faaliyet Raporu Şubat 2019
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (2016). Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.21510&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=L%C4%B0SANS%C3%9CST%C3%9C%20E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%20VE%20%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20Y%C3%96NETMEL%C4%B0%C4%9E%C4%B0> <https://doi.org/10.16992/asos.14271>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (2019). <https://istatistik.yok.gov.tr>
- Williams-Jones, B. (2017). A Procedure for Managing Conflict of Interest When Forming Thesis Juries. *BioéthiqueOnline*, 6. <https://doi.org/10.7202/1044614ar>.